

§ 1. Французька революція наприкінці XVIII ст.

Прочитайте

- Що таке французький абсолютизм за Людовіка XIV та Людовіка XV?
- Завдяки яким привілеям монархія зробила своєю опорою дворянство й духовенство?
- Коли у Франції виникли Генеральні штати та яку роль вони відігравали?
- Які ідеї поширювали енциклопедисти в епоху Просвітництва?

1. Криза «старого порядку». Французьке суспільство наприкінці XVIII ст.

Наприкінці XVIII ст. у Франції створилися передумови для успішного економічного розвитку: сприятливий клімат, родючі землі; відбувалася промислова революція, набирав сили середній клас; країна була найбільш густонаселеною державою в Європі з високим рівнем культури; переможні війни забезпечили розширення кордонів країни, французи володіли багатими колоніями.

Проте розвиток країни стримували абсолютизм і феодальні пережитки: необмежена влада монарха (з 1774 р. — правління Людовіка XVI), який спирався на вище духовенство й дворянство; відсутність єдиної системи мір; внутрішні митниці; відсутність політичних прав у середнього класу; тяжкі умови життя більшості французів.

Суспільство було поділене на *три стани* — духовенство, дворянство, решта населення. Монарх спирався на духовенство й дворянство, ігноруючи інтереси третього стану.

Людовіка XVI до певного часу все влаштовувало, і він не бажав щось змінювати в країні. Король з родиною й найближчим оточенням розкошував у Вер-

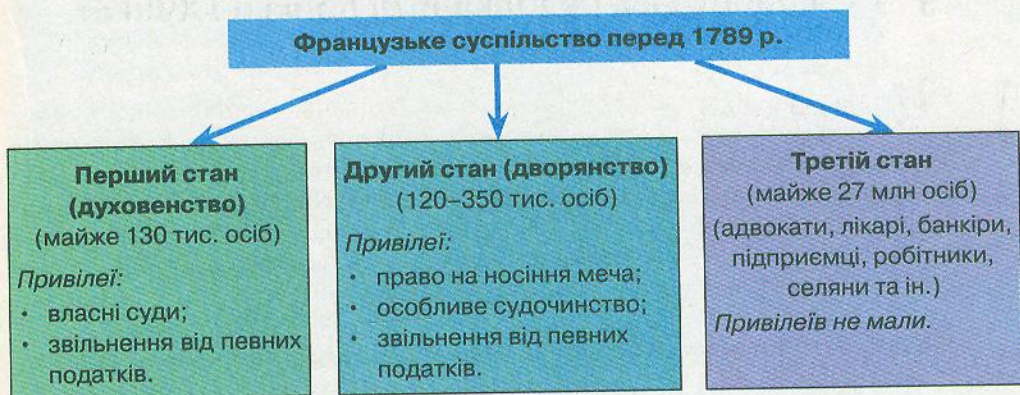
- Розгляньте репродукції двох картин XIX ст. (художники В. П. Фрайт і Ф. Вальд-мюллер), які відображають уклад життя французьких селян і вельмож. Визначте, на якій картині зображено селянську родину, а на якій — родину вельможі. Обґрунтуйте висновок. Опишіть умови їхнього життя.

Словник

Революція — докорінна якісна зміна в житті суспільства; переворот у якій-небудь галузі.

- Проаналізуйте соціальне становище кожного з трьох станів (див. схему). Як Ви думаєте, чи були такі порядки справедливими?

сали поблизу Парижа, а більшість людей ледь зводила кінці з кінцями. У країні назрівав соціальний вибух. Надходження до скарбниці від промисловості й торгівлі зменшувалися, оскільки дешевші британські товари витісняли з ринку французькі. Як наслідок, закривалися заводи та фабрики, а робітники опинялися на вулиці без роботи й засобів до існування. До всіх негараздів додалися два неврожайні роки наприкінці 1780-х років.

Авторитет монарха знижувався, скарбниця порожніла, а банкіри — представники політично безправного третього стану — відмовлялися давати королю нові кредити. Третій стан, тобто ті, хто своєю працею, зусиллями й грошима наповнював державну скарбницю, дедалі гучніше вимагав скасування абсолютної монархії й ліквідації пережитків феодального минулого.

- Проаналізуйте наведені в діаграмі статистичні дані, які характеризують економічне становище всіх трьох станів у Франції. Чи відповідають, на Вашу думку, політичні права станів їхній чисельності й ролі, яку вони відігравали в економіці країни?

Вибіркова статистика про три стани у Франції (1789)

